

עלי ההגהה

דשיחות

ש"פ משפטים, פ' שקלים, ה'תש"נ

יוצא-לאור לש"פ ויקהל, פ' שקלים ה'תשפ"ב

בפעם הראשונה

יוצא לאור על ידי מערכת
"מפתח"

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתיים לבריאה

MAFTEIACH

www.Mafteiach.app

נסדר והוכן לדפוס ע"י מנחם מענדל בן פריידא מלכה ושלום דובער בן רבקה

פתח דבר

לקראת ש"פ ויקהל, פ' שקלים, מכה"ח אדר שני – הננו בזה מוציאים לאור צילום כתי"ק עלייההגהה המלאים דשיחת ש"פ משפטים, פ' שקלים מכה"ח אדר ה'תשנ"ג.

*

קונטרס זה יוצא לאור ע"י מערכת "מפתח". אפליקציית "מפתח" הינו מיזם שמטרתו לרכז במקום אחד את האודיו, הוידאו, ההנחות הבלתי-מוגהות והמוגהות – לכל שיחה והתועדות של הרבי. הקונטרס הוא העשרים בסדרת "הגהות", ובעז"ה יופיעו קונטרסים נוספים בקרוב.

וכאן המקום לבקש בבקשה כפולה ומכופלת, שכל מי שיש תח"י הגהות כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחות ומאמרים – שיואיל להמציאם למערכת, ע"מ לזכות בהם את הרבים.

* * *

והעיקר – יהי רצון שנזכה זיך זעהן מיטן רבי'ן, ולשמוע "תורה חדשה" תיכף ומיד ממש!

מערכת „מפתח”

ועש"ק פ' שקלים, ה'תשפ"ב

ברוקלין, נ"י.

וי"ט) — שאסור בעשיית ל"ט מלאכות דעובדין דחול, כל אס, עניני קדושה, תורה ותפלה, ועד שגם האכילה ושתי' דיום הש"ק הוי"ע של קדושה — "מצוה לענגו בעונג אכילה ושתי'". קיום מצות עונג שבת¹¹.

ובפרטיות יותר:

ל"ט המלאכות דעובדין דחול האסורים בשבת הם "כנגד עבודות המשכן", "אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן¹²" ("הך דהות במשכן חשיבא קרי לה אב הך דלא הות במשכן חשיבא קרי לה תולדה"¹³) — שבזה מרומז שהעבודה בעניני חול קשורה עם עשיית המשכן, ובלשון הכתוב (בפרשה שקורין בתפלת מנחה) "ועשו לי מקדש¹⁴, מ"זהב וכסף ונחושת וגו"¹⁵, כל הי"ג (ט"ו)¹⁶ דברים שנימנו בפרשה, ענינים גשמיים, שמהם עושים מקדש לה', דירה לו ית' בתחתונים.

אבל, בנדרת המשכן לא נתנו בגי' כל הזהב וכסף כו' שברשותם אלא רק חלק ממנו, היינו, שרק חלק מהזהב והכסף נעשה משכן ומקדש לה', והשאר (הרוב בכמות) נשאר ברשותם¹⁷.

ודוגמתו בנוגע לל"ט המלאכות דעובדין דחול — שהם רק "כנגד עבודות המשכן", "מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן", כלומר, המלאכות עצמם הם בעניני חול ("סידורא דפת", צרכי האדם¹⁸), ועיקר העבודה בהם היא לפעול שלא יהיו בסתירה וניגוד לקדושה, ועד להשלימות דחול — חולין שנעשו על טהרת הקודש¹⁹, אבל גם לאח"ז נשארים עניני חול, עניני הרשות; ורק בחלק מעניני החול העבודה היא באופן שמתעלים ונעשים קדושה חמש, שעי"ז שמקיימים בו מצוה²⁰ נעשה חפצא דקדושה²¹ (ועכ"פ — תשמישי מצוה).

ובלשון הכתוב²² — "סור מרע²³ ועשה טוב", שיש דוגמתם גם בעבודה בעניני הרשות²⁴: "סור מרע" — שהדברים הגשמיים לא יהיו בסתירה וניגוד לקדושה, "ועשה טוב" — שהדברים הגשמיים נעשים טובים, מציאות של קדושה.

וכל זה — בנוגע לימי החול, שעי"ק העבודה היא בל"ט מלאכות דעובדין דחול כפי/שנאמר חול (ורק חלק מהם נעשה קדושה); משא"כ כיום השבת — יש רק עניני קדושה²⁵, כאמור, שגם האכילה ושתי' הם (מצות) עונג שבת.

ג. עפ"ז מובן גם החילוק שבין פרשת משפטים לפ' שקלים — ע"ד וברוגמת החילוק בין ב' אופני עבודה הנ"ל:

פרשת משפטים:

(רוב) הענינים שבפרשת משפטים הם פרטי דינים בנוגע להנהגה שבין אדם לחבירו²⁶, כלומר, בעניני חול, שהנהגה בהם היא ע"פ

ועוד ועד להשלימות דחול ..

.. בל"ט מלאכות דעובדין דחול כפי שנשארים שהם חול וממשיכים להיות חול ..

.. יש רק עניני קדושה, כאמור, שגם ועד שהאכילה ושתי' הם (מצות) עונג שבת ..

ס"ג

.. (רוב) הענינים שבפרשת משפטים הם פרטי דינים בנוגע להנהגה שבין אדם לחבירו ..

ס"ב

.. ויום השבת (וכן יו"ט בכלל, אבל כל מלאכת אוכל נפש מותר ובכמה מהן גם מחוייבים מפני היו"ט) — שאסור בעשיית ל"ט מלאכות דעובדין דחול ..

.. ובלשון הכתוב (בפרשה שקורין בתפלת מנחה דהיום) ..

.. לפעול שלא יהיו בסתירה וניגוד לקדושה,

עמוד ג

משפטי התורה, ובעיקר - לשלול ענין בלתי-רצוי, "סור מרע"; וגם כשפועלים שההנהגה בהם תהי' ע"פ משפטי התורה, **נשארים הם עניני חול.**

זאת ועוד: נוסף לכך שמדובר אודות עניני חול, הרי, גם משפטי התורה (ע"ד אופן ההנהגה בענינים אלו) הם באופן ששכל האדם מחייב משפטים אלו, ועד כדי כך, שיש צורך להדגיש משפטים אלו הם חסיני, כמ"ש רש"י בפשוטו של מקרא: "ואלה מוסף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו חסיני".

וכפי שמסתבר בפשטות שגם לפני מ"ת קיימו (חלק מ)משפטים אלו: "מפני הכרע הדעת" שמחייב שתהי' ההנהגה באופן ד"לשבתיי יצרה"י, וכמפורש בקרא"י "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו .. לעשות צדקה ומשפט" - לא רק בנוגע לבניו, יצחק ויעקב, שכיון שקיימו כל התורה כולה עד שלא ניתנה י"ל שקיימו גם המשפטים מצד ציווי התורה, אלא גם בנוגע לביתו אחריו, כל ה"אלפים ורבבות" שנתקבצו אליו והם אנשי בית אברהם⁴², שאצלם לא הי' שייך קיום דיני התורה, כיון שלפני מתן-תורה לא הי' שייך ענין הגירות⁴³ (ועד שגם המילה ד"ילידי ביתו" ומקנת כספו⁴⁴ אינה ענין המילה שבגיור⁴⁵).

ד. ולאידך - פרשת שקלים היא בקצה ההפכי:

מחצית השקל - עם היות שמדובר אודות מטבע נשמת, ובגשמיות גופא ה"ה מסוג הדומם⁴⁶ שאין בו חיות, מ"מ נעשים ממנו אדני המשכן, היסוד והבסיס דהמשכן, וממנו מביאים קרבנות ציבור, שזהו עיקר ענין המשכן והמקדש, "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות"⁴⁷.

יש להוסיף ולהעיר מפס"ד הרמב"ם⁴⁸ ש"אינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט, אלא נותנו כולו כאחת בבת אחת" - שנוסף לכך ש"נותנו כולו", שכל השיעור ד"מחצית השקל" נעשה קודם (מבלי שישאר חלק מסוים ברשותו⁴⁹), "נותנו כולו כאחת בבת אחת", שהנתינה אינה מעט מעט, כסדר העבודה כפי שמתחייב מצד גררי האדם שצ"ל מן הקל אל הכבד, היינו, שתחילה פועל על עצמו ליתן חלק לקדושה, ואח"כ מתעלה לדרגא נעלית יותר ופועל על עצמו ליתן לקדושה גם חלק נוסף ועד להנתינה ד"כולו", אלא, תיכף ומיד "נותנו כולו כאחת בבת אחת", שמורה על עבודה בעניני קדושה באופן שלמעלה מגדרי האדם⁵⁰ - היפך בחלפית מ"משפטים", פרטי דינים בנוגע להנהגת האדם בעניני חול, שגם לא צ"ל קיום דיני התורה נשארים עניני חול!

זאת ועוד: נוסף לכך שמחצית השקל כולו קודם, ו"נותנו כולו כאחת בבת אחת", הרי, גם בנוגע לציווי הקב"ה, לא זו בלבד

פ"ק פ"ק
פ"ק

פ"ק
פ"ק

- .. כשפועלים שההנהגה בהם תהי' ע"פ משפטי תורה, נשארים ממשכיכם הם עניני להיות חול ..
- .. שמחייב שתהי' ההנהגה באופן ד"לשבתי יצרה"י ..
- .. כיון שלפני מתן-תורה לא הי' שייך כללות ענין הגירות שע"פ תורה ..
- .. (ועד שגם המילה ד"ילידי ביתו" ומקנת כספו אינה ענין המילה שבגיור) ..
- .. ובגשמיות גופא ה"ה מסוג הדומם שאין בו חיות גם לא דצמיחה ..
- .. (מבלי שישאר חלק מסוים ממנו שברשותו) ..
- .. ופועל על עצמו ליתן לקדושה גם חלק נוסף ..
- .. היפך בתפלת מ"משפטים", פרטי דינים בנוגע להנהגת האדם בעניני חול, שברובם ככולם שגם לאחד בקיום דיני התורה בהם הם נשארים עניני חול! ..
- .. (שייך לעמוד הבא)
- .. שגם לאחרי ציווי הקב"ה לא נתקבל הדבר כולו בשכלו של משה ..
- .. כזה יתנו - היפך בתפלת מ"משפטים" שיש

ששכל האדם מצ"ע אינו מחייב מצוה זו, אלא עוד זאת, שגם לא אחרי ציווי הקב"ה לא נתקבל הרב"ב בשכלו של משה, חכמה דקדושה, שיתמה על הבר"ב, ועד שהוצרך הקב"ה לומר "זה יתנו", "כמין" מטבע של אש הוציא הקב"ה .. והראהו למשה ואמר לו זה יתנו, כזה יתנו" — היפך בתכלית מ"משפטים" שיש צורך להדגיש ש"אף אלו מסני" ולא מצד חיוב השכל!

ה. ולבאר השייכות דפרשת משפטים ופרשת שקלים (שעם היותם שני אופני עבודה מן הקצה אל הקצה קורין שניהם בשבת א' ובהמשך א') — יש להקדים תחילה שב' ענינים אלו אינם ב' שלבים, אלא ב' אופנים שישנם בכללות עבודת ה':

בהשקפה ראשונה, אפשר לומר, שכיון שסדר העבודה הוא מן הקל אל הכבד, לכן, התחלת העבודה היא (בעיקר) באופן ד"סור מרע", שמציאות האדם והעולם לא תהי' בניגוד לעניני קדושה, אבל עדיין זוהי מציאות של חול (התוכן דפרשת "משפטים"), ולאח"כ באים לדרגא נעלית יותר, "עשה טוב", שעניני החול עצמם מתעלים לקדושה (התוכן דפרשת "שקלים"):

אבל, ~~כד דייקת שפיר~~ אי-אפשר לומר שסדר העבודה הוא באופן שמסיימים שלב הראשון ומתעלים לשלב השני — שהרי, גם אצל צדיק גמור ישנם (וצריכים להיות) לא רק עניני קדושה בלבד, אלא גם עניני חול:

ועכצ"ל, שכללות העבודה היא בשני האופנים, בעניני חול ובעניני קדושה, כיון שיש בזה מה שאין בזה. כלומר, אף שלכאורה יש מקום לומר שהשלמות האמיתית היא שעניני החול מתעלים ונעשים קדושה ממש, ולא שגם לאחר העבודה נשארים עניני חול, הרי, לאמיתתו של דבר, יש שלימות גם באופן העבודה בעניני החול — שנשארים חול, כדלקמן.

ו. ונקודת הביאור — שנתאוהה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים דוקא:

ובהקדמה — שבנוגע לכוננת הבריאה מצינו שני ענינים: (א) טעם והסבדה שכלית על הבריאה — כדאיתא בע"ח"ש שכוננת הבריאה היא לגלות שלימות כחותיו, ועוד טעמים, כולל גם העליו (טעם) דעשיית דירה בתחתונים, (ב) ענין שאין עליו טעם והסבדה שכלית — כמאמר רבינו הונקין' בדיוק הלשון נתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, שזהו"ע של "תאוה" שלמעלה חטעם ("אויף א תאוה איז קיין קשיא"). והחילוק שביניהם:

מצד טעמי הבריאה — יש תפיסת מקום למציאות הבריאה, כיון שעל ידה מתגלה שלימות כחותיו (ועד"ו בשאר טעמי הבריאה).

דפרשת "משפטים") ..
 .. שעניני החול עצמם מתעלים לקדושה ..
 אבל, כד דייקת שפיר, אי-אפשר לומר שסדר העבודה הוא ..
 .. גם אצל צדיק גמור ישנם (וצריכים להיות) ללא רק עניני קדושה בלבד, אלא גם עניני חול ..
 .. יש מקום לומר שהשלמות האמיתית היא שכל עניני החול מתעלים ונעשים קדושה ממש ..
 .. הרי, לאמיתתו של דבר, יש שלימות גם באופן העבודה בעניני החול - שנשארים חול ..

חמשך בעמוד חבא

צורך להדגיש ש"אף אלו מסני" ולא מצד חיוב השכל! ..
 ס"ה
 .. השייכות דפרשת משפטים ופרשת שקלים (ששעם היותם שני אופני עבודה מן הקצה אל הקצה קורין שניהם בשבת א' ובהמשך א' זל"ז) ..
 .. יש להקדים תחילה שב' ענינים אלו אינם (רק) ב' שלבים, אלא ב' אופנים ..
 .. התחלת העבודה היא (בעיקר) באופן ד"סור מרע" ..
 .. אבל עדיין זוהי מציאות של חול (ובה לתוכן

עמוד ה

ובמילא, עשיית הדירה אינה באופן של שלילת מציאות האדם והעולם, אלא אדרבה, כפי שהם במציאותם. ולכן: (א) עיקר העבודה היא באופן שמציאותם (אינה מנגדת, ויתירה מזה) מתאימה למציאות הקדושה, אבל באופן שנשאת מציאות האדם והעולם (חול), (ב) העבודה היא מצד גרמי האדם, באופן של הבנה והשגה בשכל האדם, וכיו"ב – בדוגמת התוכן ד"משפטים".

אבל מצד הענין ד"נתאוה" שלמעלה מטעם – אין תפיסת מקום למציאות הבריאה, כי כל מציאותה אינו אלא מפני שכך עלה ברוצנו יח, ובמילא, עשיית דירה זו (שאלה נתאוה) היא עייז שנגרש בהאדם ובהעולם שאינם מציאות וענין כללי, כי אם, לפי שנתאוה כר, ולכן: (א) שלימות העבודה היא באופן של ביטול מציאות העולם, שעניני החול מתעלים ונעשים קדושה ממש, (ב) העבודה אינה מצד גרמי האדם, ההבנה והשגה בשכלו, אלא דוקא עיי הביטול וקבלת עול, – בדוגמת התוכן ד"שקלים".

בסגנון אחר קצת: העבודה בעניני חול (שלא ינגדו לקדושה, וישארו חול) – היא מצד טעמי הבריאה, דכיון שעניני החול נבראו עיי הקב"ה כדי שעל ידם יתגלה העדר הגבלת האור שהחול אינו מנגד אליו (וכיו"ב בשאר הטעמים), הרי, טעם זה מחייב שישארו עניני חול; והעבודה בעניני קדושה (לעשות מחול קודש) – היא מצד הענין ד"נתאוה" שלמעלה מהטעם, דכיון שבדרגא זו אין תפיסת מקום להעולם, נעשית העבודה באופן שמבטלים מציאות העולם, שהחול מתעלה ונעשה קודש.

ויש בזה מה שאין בזה:

המעלה בעבודה שמצד הדרגא ד"נתאוה" ("שקלים") – שההתאחדות דהאדם והעולם היא עם דרגת האלקות שלמעלה מהבריאה (קדושה), משא"כ בדרגא דטעמי הבריאה ה"ז דרגת האלקות שבערך להבריאה בלבד (חול);

ולאידך, יש גם מעלה בעבודה שמצד הדרגא דטעמי הבריאה ("משפטים") – שההתאחדות דהאדם והעולם עם הקב"ה היא מצד גרמי האדם והבריאה (חול), משא"כ בדרגא ד"נתאוה" שההתאחדות דהאדם והעולם עם הקב"ה היא באופן של העדר תפיסת מקום, היינו, מצד ביטול התחתון לגבי העליון (שהחול נעשה קודש), ולא מצד מציאותו של התחתון (חול) מצד עניניו הוא.

ז. והשלימות האמיתית היא – בחיבור ב' המעלות גם יחד:

התהוות הבריאה היא – לכל לראש – מפני שנתאוה כר, תאוה שלמעלה מטעם, אלא, שרצה הקב"ה שיומשך ויתלבש גם בטעם, כדי שיהיו ב' המעלות גם יחד, שגם דרגת האלקות שלמעלה

ס"ו

- .. שכוונת הבריאה היא לגלות שלימות כחותיו, ועוד טעמים שכליים, כולל גם העילוי (טעם) דעשיית דירה בתחתונים ..
- .. שמציאותם (אינה מנגדת, ויתירה מזה היא) מתאימה למציאות הקדושה ..
- .. עשיית דירה זו (שאלה שלזה נתאוה) היא ..
- .. עייז שנגרש בהאדם ובהעולם שאינם מציאות וענין כלל ..
- .. כדי שעל ידם יתגלה העדר הגבלת האור
- שהחול אינו מנגד אליו ..
- .. הי"ז דרגת האלקות שבערך להבריאה בלבד (חול) ..
- .. ולאידך, יש גם מעלה בעבודה שמצד הדרגא דטעמי הבריאה ..
- .. (שהחול עיי בטולו נעשה קודש), ולא מצד מציאותו של התחתון (חול) אלא מצד עניניו הוא ..
- ס"ז
- .. והשלימות האמיתית היא – בחיבור ב' המעלות גם יחד ..

מהבריאה חודרת במציאות האדם והבריאה מצד ענינם הם.

וענין זה נעשה ככח העצמות דוקא, שכיון שאינו מוגדר בשום גדר כלל, לכן, יכול להיות הענין ד"דירה בתחתונים": "דירה" - שבה מתגלה מהותו ועצמותו, וביחד עם זה, הדירה היא "בתחתונים", שנשארים מציאות של "תחתונים", ואעפ"כ, נעשים מצד ענינם הם דירה לו ית'.

77-73
מ.א. 73

ועפ"ז מובן גם ^{החבור} החיבור דפרשת משפטים ופרשת שקלים - שבוה מודגש שהשלימות האמיתית היא בחיבור ב' אופני העבודה, שישנם ב' המעלות ~~א~~ יחד, כנ"ל.

וענין זה מרומז גם בפרשת משפטים ובפרשת שקלים כל אחת בפ"ע:

בפ' משפטים - "מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני", שגם הענינים המובנים בשכל צריכים להיות חדורים בהענין ד"סיני", ביטול וקבלת עול. ועד"ז בסיום הפרשה, "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו" - ^{יש לפרש} למהעליותא, שהענין ד"ויחזו את האלקים" חודר ונמשך גם למטה בענינים גשמיים דאכילה ושת"י, ובלשון הידוע: - שיש הנברא קשור עם יש האמיתי.

(כ"א)

(ע"א)

ובפ' שקלים - שהקב"ה משיב על תמיהת משה עי"ז שמראהו מטבע של אש ואומר "זה יתנו, כזה יתנו", היינו, שנמשך וחודר במציאותו של משה, ועל ידו - במציאותם של כל בני, ועד שפרעל "לכפר על נפשוחיכם", כפרה על חטא הכי חמור (ביורר התחתון מצד ענינו הוא), ועד לשלימות הכפרה.

ח. יש להוסיף, שהחיבור דפרשת משפטים ופרשת שקלים (חול וקודש) מודגש עוד יותר בקביעות שנה זו - שיום הש"ק דפ' משפטים ופ' שקלים הוא ערב (שבו מתחיל הענין ד"ח):

ר"ח הוא "ממוצע" בין ימי החול ליום השבת - שאינו נקרא יום המעשה¹¹, ואעפ"כ, מותר בעשיית מלאכה, היינו, שיחודו של היום מתבטא בקרבן ר"ח, ובזמן הזה - באופן ד"ונשלמה פרים שפתינו"¹², בתפלת מוסף, במשך זמן מועט¹³, ואילו ההנהגה דרוב היום היא כדוגמת ההנהגה דימי החול (ורק הנשים נוהגות שלא לעשות מלאכה בר"ח).

וביארור הענין:

בהחילוק שבין ימי החול ר"ח ושבת, איתא בספרי קבלה¹⁴ (והובא בדרושי חסידות¹⁵), שבימי החול, מקבלת ספירת המלכות מבחי' ז"א, ובר"ח מקבלת המלכות מחכמה שלא עי' ז"א, וביום השבת נעשה עליית המלכות לששה ומקורה.

(ע"א)

.. ובלשון ותוכן הידוע - שיש הנברא קשור עם יש האמיתי ..

ס"ח

.. מותר בעשיית מלאכה, היינו, שיחודו של היום מתבטא בקרבן ר"ח ..

.. בתפלת מוסף, במשך זמן מועט דהיום, ואילו ההנהגה דרוב היום היא כדוגמת ההנהגה דימי החול ..

.. וביום השבת נעשה עליית המלכות לששה במקומה ומקורה ..

.. "דירה" - שבה מתגלה מהותו ועצמותו דהדר בה - הוא ית' ..

.. ועפ"ז מובן גם תוכן נקודת החיבור דפרשת משפטים ופרשת שקלים .. שישנם ב' המעלות א יחד ..

.. "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו" - דאולי דיש לפרש למעליותא ..

.. שהענין ד"ויחזו את האלקים" חודר ונמשך למטה גם בענינים גשמיים דאכילה ושת"י .. [תחלה הי' כתוב "גם למטה", ושינה הסדר שיהי' כתוב כנ"ל]

עמוד ז

וההסברה בזה — בסגנון תורת החסידות:

בימי החול — העבודה היא לגלות את האור האלקי המתלבש בעולם, "בראשית ברא אלקים", ובאופן ד"ויאמר אלקים", בחי הדיבור, "בעשרה מאמרות נברא העולם". וכיון שבדורגא זו יש תפיסת מקום למציאות העולם, לכן, עיקר ורוב העבודה היא בעניני חול, ובאופן שגם לאחר העבודה נשארים עניני חול (ע"ד האמור לעיל שמצד טעמי הבריאה צ"ל עניני חול).

ביום השבת — כתיב: "ויכל אלקים", שנתבטל ההעלם וההסתרה דשם אלקים ומאיר גילוי שם הוי' שלחעלה מהעולם, שעי"ז מתבטלת מציאות העולם (שמתעלה מבחי' הדיבור לבחי' המחשבה), ולכן אסור בעשיית מלאכה (גם לא המלאכה דבירור והפיכת עניני העולם לקדושה), כיון שאין מקום למציאות העולם, כי אם, עניני קדושה בלבד (ע"ד האמור לעיל שמצד הענין דנתאוהו מתבטלים עניני חול ונעשים קודש).

ובר"ח נעשה חיבור שניהם — שבחי' האלקות שלמעלה מהעולם נמשכת וחודרת במציאות העולם (שהמלכות מקבלת מחכמה), כלומר, לא כבימי החול שבהם מתגלה רק דרגת האלקות שבדרך הבריאה (מלכות שמקבלת מו"א), כי אם, שמתגלה דרגת האלקות שלמעלה מהבריאה (שהרי אינו יום המעשה), ולא כביום השבת שגילוי דרגת האלקות שלמעלה מהבריאה מבטלת מציאות הבריאה (עליות המלכות לשש"ה ומקורה), כי אם, שנמשכת וחודרת במציאות הבריאה מצד ענינה (שלכן מותר בעשיית מלאכה).

ט. ועוד ענין בראש חודש — שעל ידו נעשה חיבור ב' אופני העבודה דחול ושבת:

כל ראש חודש קשור עם כל שאר ראשי חדשים, וכמודגש גם בכך שבתפלת מוסף דר"ח אומרים "ב לשונות של ברכה, כנגד י"ב חדשי השנה".

ומזה מוכן שר"ח קשור גם עם מתנתורה — ענינו של ר"ח סיון (שקשור עם כל ראשי חדשים), עליו נאמרי "ביום הזה באו מדבר סיני גוי", ודרשו חז"ל: "כתיב הכא ביום הזה באו מדבר סיני וכתיב התם התורש הזה לכם, מה להלן ר"ח אף כאן ר"ח", שאז נעשו ראויים למ"ת, כמארז"ל: שבו ביום (בר"ח) "אמר הקב"ה הרי השעה שאתן להם את תורת".

ויש להוסיף, שהשייכות דר"ח למתן-תורה מודגשת עוד יותר במנהג הנשים שלא לעשות מלאכה בר"ח, "לפיי" שלא רצו הנשים לתת נזמיהן לבעליהן במעשה העגל נתן להם הקב"ה שיהיו משמרות ר"ח יותר מהאנשים:

- .. ובאופן שגם לאחר העבודה נשארים הם .. עניני חול ..
- .. "ויכל אלקים", שנתבטל כליון ההעלם .. וההסתרה דשם אלקים ..
- .. נעשה "חיבור" שניהם ..
- .. שאין מקום למציאות העולם, כי אם, עניני .. קדושה בלבד ..
- .. וכמארז"ל שבו ביום (בר"ח) ..
- .. שמצד הענין דנתאוהו מתבטלים עניני חול .. ונעשים קודש ..
- .. (עליות המלכות לשש"ה ומקורה) ..
- .. כל ראש חודש קשור עם כל שאר ראשי .. חדשים ..
- .. ויש להוסיף, שהשייכות דר"ח למתן-תורה מודגשת עוד יותר במנהג הנשים שלא לעשות מלאכה בר"ח, "לפיי" שלא רצו הנשים לתת נזמיהן לבעליהן במעשה העגל נתן להם הקב"ה שיהיו משמרות ר"ח יותר מהאנשים:

טעם הניצל מכאן רק מעלת הנשים לגבי האנשים, ואינו מכאן הטעם שבשכר זה ניתן להם ראש חודש דוקא?

ויש לומר הביאור בזה — ע"פ האמור ש"ח קשור עם מתן-תורה, וכיון שלא רצו הנשים לתת נומיהן לבעליהן במעשה העגל, שכזה מודגשת מעלתם בנוגע להענין הכי כללי דמ"ת, "אנכי ה' אלקיך גו' לא יהי' לך וגו'". לכן, "נתן להם הקב"ה שיהיו משמרות ר"ח יותר מהאנשים", ששכרן הוא בשמירת ר"ח הקשור עם מתן-תורה.

וע"פ הידוע שהחידוש דמתן-תורה הוא ש"התחתונים יעלו לעל-ינים והעליונים ירדו לתחתונים", אשר, אמיתת החיבור דמ"ת הוא (לא באופן שמצד גילוי העליון מתבטלת מציאות התחתון ונעשה עליון, אלא) שבהיותו "תחתון" מתחבר עם ה"עליון" — יש לומר, שענין זה מודגש (גם) בר"ח (הקשור עם מ"ת), ולכן יש בו חיבור ב' הקצוות, שאינו יום המעשה, וביחד עם זה, מותר בעשיית מלאכה, כי, דרגת האלקות שלמעלה מהבריאה ("עליונים"), אינה מתבטלת מציאות הבריאה, אלא נמשכת וחודרת במציאות הבריאה ("תחתונים"), כנ"ל.

ועפ"ז יומחק יותר הטעם שהנשים משמרות ר"ח יותר מן האנשים — כי, קדימת הנשים במתן-תורה מתבטאת (גם) בהדגשה יתירה בהחיבור דעליון ותחתון, שאינן עושות מלאכה, שמורה על גילוי נעלה יותר מאשר אצל האנשים שעושים מלאכה, וביחד עם זה, המשכתו ביום חול.

י. וענין זה הוא בהדגשה יתירה בר"ח אדר:

תוכנו ונקודתו של חודש אדר הוא — ימי הפורים, שבהם נעשה הקיום והתוקף דמתן-תורה עי"ז שבטלה ה"מודעא רבה לאורייתא" (כנ"ל ס"א), שכזה מודגש עוד יותר החיבור דעליונים ותחתונים שבמ"ת מצד גודי התחתון — כי, "במ"ת ה"י ביטול זה מחמת כח אתערול"ע שכפה עליהם הר כו'". אבל בימי אשורוש ה"י הביטול מצד עצמם בבחי' אתערול"ת, היינו, שהביטול הוא ברצונם.

וכמודגש גם בהיו"ט דפורים — שמותר בעשיית מלאכה ("מלאכה לא קבילו עליהו"), למטה מהימים טובים שאסורים בעשיית מלאכה, וביחד עם זה, יש בו עליו לגבי כל המועדים, ששמחת פורים גדולה יותר משמחת המועדים, כמארז"ני" חייב איניש לבוא בסומי כפוריא עד דלא ידע", ועד שאמרו חז"ל"י שלעתיד לבוא כל המועדים בטלים חוץ מפורים, כמ"ש"י "ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" — כי, שלימות הענין דמ"ת (שנעשה בפורים) הוא באופן שהגילוי שלמעלה (ענין היו"ט, ועד ליו"ט שנעלה מכל הימים טובים) אינו מתבטל מציאות העולם אלא נמשך וחודר במציאות העולם (מותר) בעשיית מלאכה(י).

.. יש לומר, שענין זה מודגש (גם) בר"ח ..

.. לכאורה טעם הניצל זה מכאן רק ..

.. מתבטאת (גם) בהדגשה יתירה בהחיבור ..

.. ויש לומר הביאור בזה ..

דעליון ותחתון ..

.. ששכרן הוא בשמירת ר"ח שזה הקשור עם ..

ס"י

מתן-תורה ..

.. אלא נמשך וחודר במציאות העולם (מותר) ..

בעשיית מלאכה) ..

וענין זה נעשה בכח העצמות דוקא (כג"ל ס"ז) - כי, ע"י העבודה דמסינ מצד בחי' היחידה, שזהו"ע ד"פורים", "על שם הפור"ם, "פור הוא הגורל"י, בחי' הגורל שבנשמה¹⁰⁰, "הגיעו למעלה מעלה בעצמות א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מגדר ההשתלשלות שאינו בגדר טוב ומלא .. ולכן השמחה מגילוי זה היא למעלה מהדעת", "עד דלא ידע"¹⁰¹.

יש לומר, שענין זה מתחיל כבר בשבת שלפני ר"ח אדר, שבו מברכים ר"ח אדר, וכל ימי חודש אדר, ובפרט ימי הפורים, ובהדגשה יתירה בקביעות שנה זו - שבשבת מברכים חודש אדר ישנו החיבור דפ' משפטים ופ' שקלים (כג"ל ס"ז), דקביעותו בער"ח אדר, שממנו נכנסים תיכף ומיד לר"ח אדר, ו"משכנס אדר מרבים בשמחה"¹⁰² (מעין ודוגמת והכנה לשמחת פורים).

101
102

יא. והמעשה הוא העיקרי¹⁰³:

לכל לראש - הוראת המשנה "משכנס אדר מרבים בשמחה", ומתחיל מהשמחה דערב ר"ח אדר שחל ביום הש"ק, "וביום¹⁰⁴ שמחתכם אלו השבתות"¹⁰⁵, שע"ז ישנם ג' ימים מיוחדים (שבת, וב' ימי ר"ח) של שמחה, שנעשה "חזקה" בענין השמחה, ומוסיף והולך מיום ליום, עד לשלימות השמחה בימי הפורים.

ופשוט, שההוספה בשמחה קשורה עם שמחה של תורה ושמחה של מצוה - "פיקודי ה' ישרים משמחי לב"¹⁰⁶, ובפרטיות יותר - הוספה בכל ג' הקינן דתורה עבודה וגמ"ח¹⁰⁷ באופן ד"מרבית בשמחה", בכל ג' הימים (שבת וב' ימי ר"ח), ומוסיף והולך בימים שלאח"ז, עד לשלימות הענין דמ"ת "קיימו מה שקבלו כבר" בימי הפורים.

ועוד ענין עיקרי הקשור עם ההוספה בשמחה - להשתדל בעוד מועד (החל מר"ח אדר, שבועיים לפני פורים) בנתינת צרכי הפורים לכל אלה שזקוקים לכך¹⁰⁸ (מתחיל מהנמצאים בסביבתו, וכן הנמצאים בריחוק מקום, ועד בקצוי תבל), כדי שיוכלו לחוג ימי הפורים כדבעי, באופן של "אורה ושמחה וששון ויקר"¹⁰⁹, כפשוטו "אדרשת חז"ל¹¹⁰, ובאופן של "משתה ושמחה"¹¹¹, עד לשמחה שלמעלה מהגבלה.

108
109
110

ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה¹¹² וכמ"פ ככה - שע"י ההשתדלות בנתינת צרכי החג להזקוקים לזה, מוסיף הקב"ה בנתינת ברכותיו לכאור"א מישאל בריבוי מופלג במשך כל השבועיים שלפני הפורים (עד שיצטרכו לחפש אביון כדי לקיים מצות "מתנות לאביון נים"¹¹³), שמזה מובן גודל השמחה שנעשית אצל כאור"א מישאל בימי הפורים הבעל"ט.

יב. ויה"ר - החג העיקר - שעוד לפני ימי הפורים, ולפני

6

- .. דק ועוד דקביעותו בער"ח אדר, שממנו נכנסים תיכף ומיד לר"ח אדר, ו"משכנס אדר מרבים בשמחה" ..
- .. באופן של "אורה ושמחה וששון ויקר", כפשוטו נוסף על אדרשת חז"ל ..
- סי"ב
- סי"א
- .. להשתדל בעוד מועד (ובפרט החל מר"ח אדר, שבועיים לפני פורים) ..
- .. ויה"ר - החג העיקר - שעוד לפני ימי הפורים ..

כניסת ר"ח אדר, בעיצומו של יום השבת (ולפני מנחה), יקויים ה"מסמך גאולה לגאולה"¹¹¹ — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ובפרט ע"י ההוספה בשמחה כשנמצאים עדיין ברגעי הגלות האחרונים — שכן, אע"פ שנמצאים עדיין בחשכת הגלות, וכבר "כלו כל הקיצין"¹¹² ועדיין לא בא, מ"מ, מקיימים ציורי התורה (שהוא גם נתינת-כח) "מרכיבים בשמחה", ואדרבה, עי"ז שמקיימים הציורי "מרכיבים בשמחה", באים בדרישה ותביעה (כביכול) להקב"ה שתהי' השמחה "מוצדקת"... — כיון שתיכף ומיד תבוא הגאולה האמיתית והשלימה, שאז תהי' שמחה אמיתית, "שמחת עולם על ראשם"¹¹⁶, עד שתתעורר השאלה: למה ממתנים בהשמחה שלמעלה ממדידה והגבלה ("עד דלא ידע") עד לימי הפורים!

ואז יהיו גם הענינים דפרשת משפטים ופרשת שקלים בשלימות האמיתית: "משפטים" — הסמיכות דפרשת דינין לפרשת מזבח, "לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח"¹¹⁷, ו"שקלים" — קיום הציורי "זה יתנו גו' מחצית השקל" עבור קרבנות ציבור, כי, יקויים מ"ש בפרשה שקורין במנחה: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בית המקדש השלישי¹¹⁸, "מקדש אדני"¹¹⁹ כוננו ידך¹²⁰.

וכל ענינים אלו — באופן ד"מראה באצבעו ואומר זה", "זה יתנו", הנה המחצית השקל, הנה קרבנות הציבור, הנה ביהמ"ק השלישי, והנה אהרן הכהן — "יראה כהן בציון", ועד "יראה אל אלקים בציון"¹²¹, ובאופן ש"כל אחד ואחד יראה באצבעו, שנאמר¹²² ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה גו' זה ה' קוינו לו"¹²³, ב"פ זה¹²⁴, כי, "לא יכנף עוד מוריך והיו עניך רואות את מוריך"¹²⁵, ותיכף ומיד ממש.

הנה המחצית השקל, הנה קרבנות הציבור, הנה ביהמ"ק השלישי, והנה אהרן הכהן — "יראה כהן בציון", ועד "יראה אל אלקים בציון"

.. ובאופן ש"כל אחד ואחד וכל אחת ואחת מראה באצבעו ואומר זה, שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה גו' זה ה' קוינו לו" ..

עמוד יא (הערות 1)

- 1) ריש פרשתנו.
- 2) פרשי עה"פ.
- 3) להעיר גם מסיום הפרשה (בשיעור דיום השי"ק) — "ואל משה אמר עלה אל ה' וגו'" (כו, א ואילן), "פרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות" (פרשי עה"פ), שבה נבארו פרטי הענינים דמקורותיה.
- 4) תשא ל, יג.
- 5) פרשי שם, טו.
- 6) ריש מטי שקלים. ושי"ג. רמב"ם הלי שקלים פ"א ה"ט.
- 7) ומעין זה גם בזמן הזה — דאף שיהשקלים אינן נהנין אלא בפני ה"בית" (רמב"ם הלי שקלים פ"א ה"ח), מ"מ, י"ש ליתן (לצדקה) קודם טורים מחצית (יש ליתן שלשה) מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן וזכר למחצית השקל שהיו נוהגין בארץ • (רמ"א אר"ח ר"ס תרצו). וראה לקמן (ס"ד והערה 50) מעלת הצדקה דמחצית השקל לגבי צדקה סתם.
- * והסעם שנותרים בערב פורים דוקא — כיון שנתינת מחצית השקל קשורה גם עם ביטול גזירת ה"טון, כדאיתא בגמרא (מניחה יג, טע"ב) "גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעתידי ה"טן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו, והיינו דתען באחד באחד חמשעין ושל השקלים".
- 8) ראה שריע אה"ז אר"ח ט"ו רצב.
- 9) נוסף לכך שירוש חודש" כולל כל ימי החודש (ראה לקראת דרושי ר"ה נתן, א ואילן, ובכ"מ), ובפרט הימים המיוחדים, ימים טובים וכו'.
- 10) ובמ"ש (אסתר ט, כב) "החודש אשר נהפך גר לשמחה", ועד שיכל החודש כשר לקראת המגילה" (ירושלמי מגילה פ"א ה"א. שריע אר"ח סתרפ"ח ס"ז ובמ"א שם).
- 11) אסתר ט, כז.
- 12) שבת פ"א, א.
- 13) משנה וברייתא סוף מטי קידושין.
- 14) ראה תנחומא נשא טו. ועוד. תניא רפ"ז. ובכ"מ.
- 15) שבת ע"ג, טע"א — במשנה.
- 16) שם ע"ג, ב.
- 17) תהלים קד, טו.
- 18) ראה טרש"ע ואה"ז אר"ח ר"ס רמב.
- 19) וחדוש גדול יותר — לא רק קדושה סתם, אלא דרגא נעלה בקדושה — תענוג.
- 20) שבת מט, ב.
- 21) שם ע"ג, ב (ובתוס' שם). ושי"ג.
- 22) תרומה כ"ה, ח.
- 23) שם, ג.
- 24) ראה לקריש חכ"א ע' 153, ובהנמקן בהערות שם.
- 25) וכמורגש גם במצות הצדקה (כללות כל המצוות) — שהנתינה היא מעשר מממונו, ומצוה מן המובחר חוזש, אבל לא כל ממנו, כפס"ד הרמב"ם (סוף הלי ערכין וחרמין) "לעולם לא יקריש אדם ולא יתרים כל נכסיו .. מכל אשר לו ולא כל אשר לו .. שהרי הוא מאבר כל ממנו ויצטרך לבריות כו" (וראה בארוכה ללקריש חכ"א ע' 217 ואילן).
- 26) ועפ"ז יזמק ש"בש .. ביטול סממין דהוה במשכן ונקט אופה .. סידורא דפת".
- 27) תיגיה יט, ב. ושי"ג. וראה תר"א לך לך יג, א: סידור (עם דא"ח) שערי המילה קמה, ד ואילן. סהמ"צ להצ"צ מצות מילה פ"ה (רמב"צ ח, א). ועוד.
- 28) ומעין ורונגת זה בעניני הרשות עצמם: "כל מעשיך יהיו לשם שמים" (אבות פ"ב מ"ב) — "לשם שמים" בלבד, ולמעלה מזה — "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו), שבי"דרכיך" (עניני הרשות) גופא נעשה "דעהו", "דע את אלקי אביך" (ראה לקריש ח"י ע' 104. ושי"ג).
- 29) ובמורגש גם במצות חטילין (יהוקשה כל התורה כולה לתפילין) — שרק חלק מעורר)בהמה נעשה חפצא דקדושה, אבל רוב הבהמה נשארת חול, אלא שהחול הוא באופן של היתר ועד לטהרה, "לא הוכשרו למלאכת שמים אלא טהורים ומותרים בס"ך" (ראה שבת

* .. שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו ..

עמוד יב (הערות 2)

- כח. ב. ושי"ג.
- 30) תהלים לו, טו.
- 31) נוסף על שלילת הרע, דענינים שאינם שייכים לגבול ישראל. ולהעיר מהשייכות לשעור היומי ברמב"ם — טוף הלכות איסורי ביאה: התוכן ד"איסורי ביאה", הוא, שלילת ענינים בלתי רצויים שאסור לבוא בהם אמילו לשעה קלה, כיון שאינם שייכים לגבול ישראל. ובהלכות אלו נכללו גם פרטי הדיונים בענינים השייכים להנהגה הישראלית — ויעל זה נאמר ופקדת נון ולא תחטא" * (פס"א הכ"ה), שז"ר ד"סור מרע" בשייכות לעניני הרשות.
- 32) נוסף למ"ש בסוף ספר נשים שנתאמר וידעת כי שלום אהלך ופקדת נון ולא תחטא" (וראה קונטרס משוחזר ש"פ יתרו ט"י) — ששם מדובר אהדות זדירות יחידה, מקפיד על אשתו ועל בניו ובני ביתו ומהירץ ופוקד דרכיהן תמיד עד שידע שהן שלמין מכל חטא ועון.
- 33) ועפ"י יומתק השינוי בדברי הרמב"ם — שבסוף ספר נשים מביא גם התחלת הכתוב. וידעת כי שלום אהלך", ובהל' איסורי ביאה מביא רק "ופקדת נון ולא תחטא".
- 34) ודוגמתם במצות: מצות לא תעשה — סור מרע, ומצות עשה — עשה טוב.
- 35) "אין טוב אלא תורה" (אבות פ"ו מ"ג).
- 36) ריש לומר, שעניני הקדושה שבימי החול הם בחי' השבת שבחול — כמ"ש (יתרו כ, ח) "זכור את יום השבת לקרשו", שצ"ל, הזכירה רשבה גם בימי החול (ראה רמב"ן ופרש"י עה"פ).
- 37) ראה גם רמב"ן ריש פרשתנו: "ואלה המשפטים כנגד לא תחמוד, כי אם לא ידע האדם משפט יבית או השרה ושאר הממון, יחשוב שהוא שלו ורחמיהו וקתהו לעצמו .. משפטים ישרים יענינו אותם ביניהם כו"ו. ועד"ו בספרותו: "ואלה המשפטים אשר הם ידע האדם מה הוא כל אשר להרץ".
- 38) ובפרט לשיטת הרמב"ן (וישלח לו, יג) שהציווי ד"דינין" (שנצטוו עליו בני נוח) הוא לא רק "להושיב דינין כו"ו, אלא כולל גם "דיני גניבה ואונה ועושה ושכר שכר דיני השומרים ואונס ומפתח האבות נזקין וחובל בחבירו ודיני מלוה ולוה דיני מקח וממכר וכדב"ב" — כללות הורב ה"משפטים" (וראה לקד"ש חס"ו ע' 243-4).
- 39) לשון הרמב"ם בהל' מלכים ספ"ה.
- 40) יעשי' מה, יח.
- 41) ועד שיש צורך בציווי "אשר תשים לפניהם", "ולא לפני גוים, ואפילו ידעת בדין אחד שהם דין אותו כד"ני ישראל אל תביאהו בערכאות שלהם" (פרש"י ריש פרשתנו).
- 42) וירא יח, יט.
- 43) יזמא כת, ב. ושי"ג.
- 44) רמב"ם הל' ע"ו ספ"א.
- 45) ומש ש"אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים" (ב"ר פל"ט, ד.
- 46) פרש"י לך לך יב, ה) — אין זה ז'לך ג'יור ממש, כי אם, "שהבניסן תחת כנפי השכינה" (ראה לקד"ש ח"ה ע' 143-4. ח"י ע' 89-90). ועפ"י יומתק שהרמב"ם לא הביא מארז"ל ד"אברהם מגייר כו"ו, כיון שאין זה ז'לך ג'יור ממש.
- 47) לך לך יח, כג.
- 48) ועפ"י מתורץ בפשטות הטעם שיוסף צוה למצריים שימולו (ב"ר פצ"א, ה. פרש"י מקץ מא, נח) — כיון שהיו בגדר דמקנת כספו (ראה בארוכה לקד"ש ח"י ע' 136 ואילך).
- 49) ובדומם גופא — חומר הכסף נלקח בדרך כלל ממעמקי האדמה (לא ממקום מישור, ועצמ"כ לא מהר שמתגשש בגובה הארץ).
- 50) רמב"ם ריש הל' ביהבית.
- 51) ריש הל' שקלים.
- 52) ולהעיר מצפצפי על הרמב"ם כאן, ש"תליא בהך .. אם אדם חולק חובתו לשני דברים, וע"י ביק דף ק"י ע"א גבי גול הגר שמחזירו לחצאין לא יצא". ובמק"א (צפצפי השלמה ג, ב) מבאר שהוא משום "דיש עליהם שם כפרה .. וכמו הך דביק .. רשם דף מ' ע"א גבי ספר" (שלושים שקלים של עבד — כפרשתנו כא, לב), ומבאר גם שהוא משום שגדו השיעור הוא "שיעור צעמ"י ולא "שיעור המצטרף" (צפצפי הל' תשובה פ"ב ה"ב. מהר"ח ב, ג).

- 43) .. אין זה ג'דף של גיור ממש .. שאין זה ג'דף של גיור ממש.
- 46) חומר הכסף נלקח בדרך כלל ממעמקי מן האדמה, מקרב הארץ ..

- 31) נוסף על שלילת הרע, דענינים שאינם שייכים לגבול ישראל ..
- 34) .. שצ"ל "הזכירה" דשבת גם בימי החול ..

עמוד יג (הערות 3)

- ולכאורה צ"ע, שהרי דין זה (ינתנו כולו כאחת בבת אחת) טענו רק גבי מחצית השקל, ולא גבי כסף, ובשאר ענינים שהשיעור שלהם הוא שיעור עצמי. ואכ"מ.
- 50) וכזה מודגש העילוי דמחצית השקל (גם בזמן הזה שהנתינה היא לצדקה, ובמילא, לא נעשה המטבע קודש, שהרי, העני משתמש בו) לצרכי חולין) לגבי צדקה סתם — שבצדקה השיעור הוא "מעשר" או "חומש", היינו, ששיעור הצדקה מודגש שהנתינה אינה אלא חלק בלבד, והשאר (חלק גדול, רוב) נשאר ברשותו, מסאי"כ בהשיעור ד"מחצית השקל" ש"נתנו כולו".
- 51) ומודגש (עוד יותר) גם בכמות הנתינה — שאינה לפי הישג יד הנותן (כבמצות הצדקה שר"ע ירד ר"ט רמו; רמ"ט), ולא לפי נדבת לבו, אלא סכום השהה לכל, כפי"ש (חשא ל, טו) "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממתצית השקל".
- 52) תד"ה את — חולין מב, טע"א.
- 53) ירושלמי שקלים פ"א ה"ד. ועוד.
- 54) פרטי הביאור בתמיתה משה, וישוב החמיהה ע"יו שהראו מטבע של אש — ראה בארוכה לקריש חכ"ז 229 ואילך.
- 55) וע"פ סתם רבינו הוקן ("היום יום" ב' חשון. ובכ"מ) ש"צרכים לחיות עם הומן" — "חיים" עמהם באותו זמן.
- 56) וע"ד סדר העבודה בכללות חיי האדם — שבקטנותו עיקר העבודה היא ב"סדר מרע"י, וכשנעשה מחייב במצוות (בן י"ג שנה ריום אחר) אזי מתחילה עיקר העבודה ד"עשה טובי".
- (*) להעיר מהשק"ט בנוגע למילה דקמן — אם הציווי הוא על הקטן. אלא שכיון שאינו יכול לקיים הציווי, נעשה בפועל ע"י האב, או שהציווי הוא מלכתחילה על האב, ולא על הקטן שאינו בר חיובא, ובלשון הגמרא (פסחים קטז, א) "חיובא לדדקרי" (בתמי"י) — ראה לקריש זרי"א ע" 44 ואילך, ובהערות טס.
- 57) ומודגש ביותר במצות הצדקה — שישנו פס"ד בתורה ש"לא יקריש אדם ולא יחרימם כל נפשי" (בג"ל הערה 25), היינו, שגם כשעבדו בתחינת הצדקה היא בשלימות, יש חיוב ע"פ תורה שישאר מפון ברשותו שאינו קודש אלא חול.
- 58) ע"ה בתחלתו. וכ"ה בשער ההקדמות הקדמה ג'.
- 59) להעיר מהלשון המובא בכ"מ (סה"ח ה"ח"ש ע' 18. תשי"ח ס"ע 111 ואילך. ועוד) ש"הטעם מפני מה נתואר אין אנו יודעים אם מפני טבע הטוב להטיב, שגם בתחתונים יחי' גילוי העצמות... ע"י עבודת התחתונים... או דטעם הבריאה הוא לגלות שלימות כוחותיו ית'... ש"טעם הבריאה הוא טעם אחר מנפלאות תמים דעים" — שאין זה הענין ד"נתואר" שלמעלה מטעם (וראה לקמן הערה 63).
- 60) אה"ת בלק ע' התקצו. המשך תיט"ו בתחלתו. סה"מ תשי"ב ע' 34. לקריש ח"ו ע' 21. ועוד.
- 61) רש לומר, שזהו תוכן החילוק בין ב' הגירסאות במאד"ל ע"ד עבודת האדם בהשימוש לקטו — "אני נבראתי לשמש את קתי", "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני" (ראה סה"מ מלוקט ח"ג ע' קפו. וש"ג) — ש"אני נבראתי לשמש את קוני", מורה על העבודה באופן שיש תפיסת מקום להאדם העובד שעל ידו נעשה השימוש לקטו, מסאי"כ "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני", מורה ומדגיש ביטול מציאותו באופן של העדר תפיסת מקום, כי אם, מפני שכן הוא רצונו של הקב"ה (ראה לקריש חכ"ד ע' 181).
- 62) וענין זה — שתהי' ההתהוות דעניני החול, ואעפ"כ, יבטלו מציאות החול ריעשו ממנה קודשה — אינו ע"פ טעם, כי אם, תאוה שלמעלה מטעם.
- 63) ועפ"י יומתק דרוק לשון רבינו הוקן (בגניא פל"ו) בביאור הענין דנתואר הקב"ה להיות לו יורה בתחתונים, "שכך עלה ברצונו ית' להיות נחת רוח לפניו ית' כר אחספיא ס"א ואתהפך חשוכא לנהורא כר" — שעלה ברצונו שהענין ד"נתואר" יומשך גם בטעם (ראה גם קונטרס כ"ד טבת שנה זו הערה 32).
- רש לומר, שכיון שההתחלה היא מענין של "תאוה", לכן, גם לאחר שנמשך בטעם, הרי, "הטעם מפני מה נתואר אין אנו יודעים כר" (בג"ל הערה 59), שניגש בהטעם שזוה"ע שלמעלה מטעם.
- 64) ולא להפך, שהרי, אם ההתחלה היא מענין של טעם, אין צורך (ולא שייך לומר) —

50) . . . שהרי, העני משתמש בו (גם) לצרכי (64) ולא להיפך, שהרי, אם ההתחלה היא מענין של טעם, אין צורך (ולא שייך לומר)

[המשך בעמוד הבא]

עמוד יד (הערות 4)

שנתפס בזה ענין של תאוה של מעלה מטעם, כששם.
כר, יא.

(66) ירל דוגמא לרבר - העילוי ד"בכל דרכין דעהו", שנשאר "דרכין", דברי הרשות (דלא כבשבת שנעשה קדושה), ואעפ"כ, "בכל דרכין דעהו", לא רק "לשם שמים", אלא באופן שחזור כולו ביריעת ה.

(67) ראה ביאה"ו לאדהאמ"צ בשלח מג, ג ואילך. ועוד.

(68) תשא לל, טו.

(69) ירושלמי שקלים פ"ב הי"ג. ועוד.

(70) ראה אנה"ח פ"ב.

(71) כמ"ש בהפסטה דשבת ע"ח* יובאת אל המקום אשר נסתרת שם ביום המעשה" (שמאל"א כ, יט), ותרגם יונתן "ביוםא דחולא", היינו, בערב ר"ח, כיון שר"ח אינו נקרא יום המעשה.

ולענין גם מ"ש בהפסטה דשבת פרשת החורש** "שער החצר הפנימית גוי' יהי סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החורש יפתח" (יחזקאל מ, א).

* וגם בשבת זו שמפטרין ההפסטה דפי שקלים - מוסיפים פסוק ראשון ואחרון ד"מחור חדש".

** וקטור גם עם כל ר"ח - "חודוש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" (בא י"ב, ב).

(72) (והשע יד, ג).

(73) להניר שאפילו אם לא הוזכר פרטי הקרבנות דר"ח יצא ירי חובתו (ראה שר"ע אה"ו א"ר"ח ט"ר"ס תפח, סתקצ"א ט"ה), ובפרט שגם הוזכרת פרטי הקרבנות אינה אלא חיבות אחדות בלבד.

(74) טושר"ע א"ר"ח סתי"ז - מפרד"א פמ"ה.

(75) פ"ח שער ר"ח פ"ב. ועוד.

(76) סידור (עם דא"ח) שער ר"ח ר"ב, ד ואילך. אוה"ח בראשית כה, ב ואילך. סה"מ תר"ל ע' י"ט. ד"ה שלש פעמים בשנה דש"פ משפטים תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' קצח). ועוד.

(77) בראשית א, א.

(78) אבות רפ"ה.

(79) ובפרטיות יותר: ספירת המלכות כפי שזרדת לבי"ע - דוגמת עיקר ההתעסקות בעניני החול, וכפי שהיא באצילות ומקבלת מו"א - דוגמת החלק דעניני החול שנעשה קדושה.

(80) בראשית ב, ב.

(81) ובמכ"ש מכל הענינים שיש להם שם אחד אף שחלוקים זמ"ו (ראה לרונמא פרש"י מגילה יז, ב: "שם נאולה עליה"), ועאכ"כ בברוד"ד, שכל ראשי חדשים שוים זל"ו בתפלה וקריה"ת וכו'.

(82) והטעם שבברכת החורש (בשבת מברכים) אומרים רק ששה לשונות של ברכה** - כותב הרנצובי (צפעי"ג כללי התהמ"צ ערך ברכת החורש. ושי"ג) שברכת החורש היא זכר לקידוש החורש (מסא"כ בתפלה ר"ח שהוא דרך תפלה ובקשה), והצורך לפירסם ע"ד קידוש החורש הוא רק בששה חדשים, כשמקדשים החורש לאתרי כ"ט יום.

* נוסף לכך ש"ל שגם ששה הלשונות כוללים כל חדשי השנה - שמחלקים לששה חדשי הק"ץ וששה חדשי החורף.

(83) יתרו י"ט, א.

(84) שבת פו, ב.

(85) דא"ו פ' השלום. וראה גם ויק"ר פ"ט, ט. פתיחתא דאיכ"ר כ. תנחומא (באבער) יתרו ט. ועוד.

(86) נוסף לכך שקדמו בהכנה למ"ח - "כה תאמר לבית יעקב (אלו הנשים, ואח"כ) ותגיד לבני ישראל" (יתרו י"ט, ג ובמילתא ופרש"י עה"ט). ועד"ו בנוגע לנרבת המשכן (שעל ידו נשלם ונמשך הגילוי דמ"ח למטה) - "ויבאו האנשים על הנשים", "שהן (הנשים) היו

המשך מעמוד הקודם

שנתפס בזה ענין של בתאוה של מעלה מטעם, כששם.

עמוד טו (הערות 5)

שם בראשונה (ויקהל לה, כב וברמב"ן שם), היינו, לא זו בלבד שלא רצו לחת נומיהן לבעליהן במעשה העגל, סור מצד, אלא גם עשה טוב, שהוררו ליתן תכשיטיהן לנדרת המשכן.

ולהעיר מפי הכלי יקר (ויקהל שם), ש"מן הרין .. האנשים שפרקו נומיהן ועשו ממנו העגל הוצרכו ליתן נומיהם ותכשיטיהם לכסר על נשמותיהם, אבל הנשים שלא רצו ליתן תכשיטיהן במעשה העגל, אי"כ אינם צריכין לכסרה .. ומ"ם מחמת חיבת הקודש כ"י.

- (87) יתור כ, ב"ג.
 (88) תנחומא ארא טו. שמרר פ"ב ג. ועוד.
 (89) ראה לק"ש חט"ו ע' 212 ואילך. וש"ג.
 (90) ת"א מג"א צט, סע"ב.
 (91) ראה ת"א שם, ד ואילך. ובכ"מ.
 (92) מגילה ה, ב.
 (93) שם ז, ב.
 (94) מדרש משלי פ"ט, ב. וראה רמב"ם הל' מגילה בסופן.
 (95) כ"י האור האלקי שמתגלה ביו"ט הוא "כשרגא בטיהרא" לגבי הגילויים דלעתיד לבוא, משא"כ בפורים (ראה ת"א שם ז, ד, קט, ב. ובכ"מ).
 (96) אסתר ט, כח.
 (97) והעם שמרדכי נזר גם על עשיית מלאכה אלא שלא קיבלו עליהם ( ) — כיון שבזמן הגלות אין לו כח להמשיך בחי' נעלית זו בגילוי ממש (ת"א שבהערה 91).
 (98) אסתר ט, כו.
 (99) שם, כד.
 (100) ראה אבה"ק טוסי"ו. ת"א שם. ובכ"מ.
 (101) ת"א שם, רע"ד.
 (102) הענה כט, סע"א. מג"א א"ח ט"ס תרפו.
 (103) אבות פ"א מ"ו.
 (104) ספרי בהעלותך יו"ד, יו"ד.
 (105) ובפרט שמצדו לעגנו בבשר שמן (וי"ן ישן — "אין שמחה אלא ביין" (פסחים קט, א), "ומשמח אלקים ואנשים" (שופטים ט, יג), ועאכ"כ "מין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו" (מגילה טו, ב).
 (106) תהלים יט, ט. וראה הענין ל, סע"א.
 (107) ולהעיר, שג' הקרן כוללים כל אופני העבודה: העלאה מלמטה למעלה, המשכה מלמעלה למטה, וחיבורם יחד.
 (108) ובפרט שב"מי הפורים ישנה הרגשה מיוחדת בהענין ד"מתנות לאביונים", וכפ"ד הרמב"ם (הל' מגילה פ"ב ה"ז) "מטוב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים כ"י".
 (109) אסתר ח, טו.
 (110) מגילה שם.
 (111) אסתר ט, יח"ב.
 (112) סנהדרין ז, סע"א. וראה טוטה ת, ב ואילך.
 (113) רש לעין כיצד יהי' קיום המצוה ד"מתנות לאביונים" כשיקריים היעוד "אפס כי לא יהי' בך אביון" (פי' ראה טו, ד).
 (114) מגילה ו, סע"ב.
 (115) סנהדרין צו, ב.
 (116) ישעי' לה, ירד. נא, יא.
 (117) פירשי' רש פרשתנו.
 (118) להעיר, שבביהמ"ק השלישי מודגש חיבור ב' הקרן והעלאה מלמטה למעלה והמשכה מלמעלה למטה (ראה לק"ש ח"ט ע' 27. ועוד).
 (119) להעיר, ששם אדני' הוא ע"ש "אתה ארון לכל ביהותיך" (ביר פי"ו, ד), שמדגיש שהאור האלקי שמתגלה בביהמ"ק השלישי חודר בגורי העולם.
 (120) בשלח טו, יו.
 (121) תהלים סד, ח.

(86) .. אלא גם עשה טוב, ושהוררו ליתן תכשיטיהן לנדרת המשכן .. את הנכתב "()" (למלא המראה-מקום)

(97) .. אלא שלא קיבלו עליהם ( ) . [שימן בחץ

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א